

การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Development of Thai Song Dam Woven Fabric Products to Add Value Following the Creative Economy Concept.

จूरิวรรณ จันพลา (Jurewan Janpla)^{*}

วลี สงสุวงศ์ (Walee Songsuwong)^{**}

เพ็ญสินี กิจคำ (Pensinee Kijkar)^{***}

สุรรัตน์ วงศ์สมิง (Sureerat Wongsaming)^{***}

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการสร้างเอกลักษณ์และการสื่อความหมายของลวดลายผ้าไทยทรงดำในอำเภอบางเลนและอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 2) ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ 3) พัฒนาแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ 4) ทดสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำที่ได้พัฒนาขึ้น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ (1) กลุ่มชาวไทยทรงดำในตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน และตำบลดอนข่อย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม (2) กลุ่มลูกค้าเป้าหมายในการศึกษาความต้องการชนิดของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ จำนวน 150 คน (3) กลุ่มลูกค้าเป้าหมายในการทดสอบผลิตภัณฑ์ใหม่ (Product Testing) จำนวน 100 คน และ (4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอ จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) และแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผ้าทอและเครื่องแต่งกายของชาวไทยทรงดำถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำที่มีเอกลักษณ์ในการใช้ผ้าสีดำในการนุ่งห่มทั้งในชีวิตประจำวันและในการประกอบพิธีกรรม จนเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวไทยทรงดำ โดยชาวไทยทรงดำนิยมใช้ผ้าพื้นสีดำทอขึ้นอย่างง่าย ๆ มีสีสันและลวดลายบ้าง ซึ่งจากการศึกษาลวดลายผ้าไทยทรงดำพบว่าลวดลายต่างๆ สามารถแบ่งได้ 3 ประเภทคือ ลายพืช ลายสัตว์ และลายผสมอื่นๆ ในส่วนของการสื่อความหมายในการใช้สีในการทอผ้าและประดับตกแต่งของชาวไทยทรงดำ แต่ละ

^{*} อาจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{**} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

^{***} อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สีมีความหมายแตกต่างกัน โดยเฉพาะสีครามเข้มหรือสีดำซึ่งเป็นสีหลักของผืนผ้าและการใช้งานของชาวไทยทรงดำ โดยสื่อความหมายว่าเกิดจากการเก็บกตที่ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนมาเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

2. การศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ พบว่าในการออกแบบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำนั้น อันดับแรกผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงหลักการออกแบบโดยทั่วไปที่สำคัญคือ ประโยชน์ใช้สอย อีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงคือ การคงเอกลักษณ์และการสื่อความหมายของลวดลายและสีต่างๆ ตามความเชื่อของชาวไทยทรงดำ เนื่องจากลายผ้าไทยทรงดำมีลายต่างๆ ไม่มาก และมีการใช้สีสันทันที่จำกัด การออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำจึงต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องของการคงเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำและความแตกต่างของวัฒนธรรมความเชื่อของแต่ละพื้นที่ๆ มีความแตกต่างกัน

3. คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำ 4 ชนิดดังนี้ 1) หมอนอิง 2) กล่องกระดาศหิซซู 3) กระเป๋าสตรี และ 4) เสื้อผ้า ตามผลการศึกษาความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายใน 5 พื้นที่ ซึ่งพบว่ากลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีความต้องการผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำสูงสุด 1 ลำดับแรกได้แก่ (1) หมอนอิง (2) กล่องกระดาศ หิซซู (3) กระเป๋าสตรี (4) เสื้อ และ (5) กางเกง ในส่วนของระดับราคาของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำที่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายต้องการมากที่สุดคือ 201 – 300 บาท ต่อชิ้น

4. ผลการทดสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำที่ได้พัฒนาขึ้นโดยศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์และการรับรู้ความหมายของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย และการตรวจสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำโดยผู้เชี่ยวชาญดังนี้ 1) หมอนอิง ได้แก่ แบบที่ 1 และแบบที่ 2 2) กล่องกระดาศหิซซู ได้แก่ แบบที่ 1 แบบที่ 3 และแบบที่ 4 3) กระเป๋าสตรี ได้แก่ แบบที่ 2 แบบที่ 3

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์/ ผ้าทอไทยทรงดำ/ เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

This study was a research and development in aspect of research and development. The objectives of the study were to 1) study the identity initiation and signification of the Thai Song Dum style in Bang Len and Kamphaeng Saen Districts, Nakhon Pathom Province, 2) study and synthesize the concept of how to establish added value of Thai Song Dum woven fabric products, 3) develop product patterns from Thai Song Dum woven fabrics following the creative economy concept, and 4) examine the product concepts from Thai Song Dum woven fabrics developed. Population and samples in this study were 1) Thai Song Dum people in Phai Hu Chang Subdistrict, Bang Len District and Don Khoi Subdistrict, Kamphaeng Saen District, Nakhon Pathom, 2) 150 customers to investigate the need of Thai Song Dum product types, 3)

150 customers to study the new product test, and 4) 3 woven - product design experts. The research tools were structured interview and questionnaires. An analysis was performed by descriptive statistics, e.g., frequency, percentage, mean, and standard deviation. As for qualitative investigation, content analysis was carried out. The results revealed that;

1) Woven fabrics and apparels of Thai Song Dum people were the uniqueness of Thai Song Dum ethnic group; black fabrics have been used both in everyday activities and in rituals. It, eventually, was the identity of Thai Song Dum people. Garments of Thai Song Dum people were basically woven from black fabrics, together with few colors and decorations. Decorations on Thai Song Dum woven fabrics were categorized into 3 groups: plants, animals, and mixed styles. The implication of Thai Song Dum woven fabrics was performed by the coloration. Different colors conveyed different meanings; indigo or black signified the repression of migrating to be the minority in Thailand.

2) A study and synthesis of establishing added value of Thai Song Dum woven fabrics disclosed that the designers were required to consider the principles of design. First was function, especially psychological function. Second, identity maintenance and signification of decorations and colorations according to Thai Song Dum's beliefs. Due to meager decorations and limited colors of Thai Song Dum style, product design must be cautious, especially in terms of the identity maintenance and the difference in cultures of different areas.

3) Form the customers' point of view, the price of Thai Song Dum woven fabrics which customers were willing to pay was 201-300 THB per piece. The desire of Thai Song Dum woven fabrics of targeted customers from 5 areas revealed that top five of Thai Song Dum woven fabric products according to customers' need were backrest pillows, napkin boxes, lady's bags, shirts, and pants, respectively. Backrest pillows, napkin boxes, lady's bags, and clothes, in the present study, were designed by the authors from outstanding weaving and sewing styles of Thai Song Dum people.

4) The product concepts testing of Thai Song Dum woven fabrics developed by the study of identity and meaning recognition of targeted customers, together with such examination from the experts led to the synopses of Thai Song Dum woven fabric patterns following economy concepts: the suitable design were type 1 and 2 for backrest pillows, type 1, 3, and 4 for napkin boxes and type 2 and type 3 for lady's bags.

Keywords: Product Development/ Thai Song Dam Woven Fabric/ Creative Economy.

บทนำ

การทอผ้าเป็นหัตถกรรมและศิลปะอย่างหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เนื่องจากการทอผ้าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของมนุษย์ เพราะถือเป็นการผลิตเครื่องนุ่งห่มซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่สำคัญของมนุษย์ นอกจากนี้การทอผ้ายังถือเป็นงานศิลปะประเภทหนึ่ง เนื่องจากการทอผ้าในแต่ละกลุ่มชนล้วนมีรูปแบบลวดลายของผืนผ้าที่แตกต่างกัน ซึ่งรูปแบบและลวดลายบนผืนผ้าจะบ่งบอกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านระยะเวลาที่ยาวนาน รวมทั้งยังบ่งบอกถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรม ความเชื่อ ความเป็นมาของกลุ่มชนนั้นๆ โดยลวดลายและสัญลักษณ์เหล่านี้บางลายก็มีชื่อเรียกสืบต่อกันมาหลายชั่วคน บางลวดลายก็มีชื่อเป็นภาษาท้องถิ่น ซึ่งไม่เป็นที่เข้าใจของคนไทยในภาคอื่นๆ

ชาวไทยทรงดำเป็นชนกลุ่มหนึ่งในอดีตได้อพยพมาจากเมืองแถบลุ่มแม่น้ำดำและแม่น้ำแดงในประเทศเวียดนามเหนือ ได้มีการอพยพเข้ามาหลายครั้ง อันเป็นผลมาจากศึกสงครามในช่วงสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี จนถึงรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ชาวไทยทรงดำหรือลาวโซ่งที่เข้ามา ก็จะมาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนที่มีลักษณะคล้ายกับท้องถิ่นของตนเองในจังหวัดเพชรบุรีก่อน จากนั้นก็ได้ขยายไปอยู่ตามจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม ชัยนาท นครสวรรค์ พิษณุโลก และพิจิตร เป็นต้น ซึ่งแต่เดิมชาวไทยทรงดำนิยมผลิตเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆ ด้วยตนเอง อันมีงานหัตถกรรมที่โดดเด่นคือ การทอผ้า ที่แต่เดิมจะเริ่มตั้งแต่การปลูกพืชเลี้ยงไหมเพื่อผลิตเส้นใยและทอผ้าเอง โดยการทอผ้านั้นเกี่ยวพันกับวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชาวไทยทรงดำอย่างแน่นแฟ้น เป็นการทอผ้าที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่ม มีความโดดเด่นในเรื่องของลวดลายการทอ การตกแต่งผ้าด้วยการปักผ้า และการปะผ้าที่ไม่เหมือนที่อื่น โดยเน้นการใช้ผ้าสีดำเป็นหลัก ซึ่งยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ ดังนั้นการทอผ้าชาวไทยทรงดำจึงเป็นผลงานที่มีคุณค่าที่บรรพบุรุษได้ประดิษฐ์และสืบทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน โดยกลุ่มชาวไทยทรงดำนั้นได้กระจายอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะในภาคกลาง จังหวัดนครปฐมเป็นจังหวัดหนึ่งที่ชาวไทยทรงดำอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่เป็นจำนวนมาก โดยกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ หลายแห่ง เช่น อำเภอกำแพงแสน อำเภอบางเลน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการทอผ้าของชาวไทยทรงดำในอำเภอบางเลนและอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เริ่มจางหายไป เนื่องจากบริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อิทธิพลของการศึกษาและการสื่อสารที่พัฒนาขึ้น การมีเสื้อผ้าราคาถูกที่ผลิตจากโรงงานอุตสาหกรรมเข้ามาจำหน่ายมากขึ้น และในปัจจุบันชาวไทยทรงดำมีความสนใจที่ประกอบอาชีพอื่นๆ นอกภาคเกษตรมากขึ้นเรื่อยๆ จึงมีผลให้รูปแบบการดำเนินชีวิต (Life Style) และวัฒนธรรมของชุมชนชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐมเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในเรื่องการทอผ้าที่ลดน้อยลง ดังจะเห็นได้จากชาวไทยทรงดำรุ่นหนุ่มสาวในปัจจุบันที่แต่งกายตามสมัยนิยม ไม่ได้นุ่งผ้าซิ่นหรือใส่ผ้าทอของไทยทรงดำอีกต่อไป จะมีเพียงผู้สูงอายุเท่านั้นที่ยังคงใส่ผ้าทอไทยทรงดำอยู่

คณะผู้วิจัยจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษา ที่รับผิดชอบดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการทางวิชาการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนและสังคม อันรวมถึงการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายการค้นคว้าและงานวิจัย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและสังคม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงเอกลักษณ์

และการสื่อความหมายของลวดลายผ้าไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และการสื่อความหมายของผ้าทอไทยทรงดำไว้ได้ อันจะทำให้ผ้าทอไทยทรงดำสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าในปัจจุบันที่มีวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปได้ในหลายรูปแบบ ซึ่งจะทำให้การทอผ้าของชาวไทยทรงดำสามารถเป็นอาชีพเสริมที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสำหรับชาวไทยทรงดำต่อไปได้ อันจะเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดการทอผ้าของชาวไทยทรงดำในอำเภอบางเลนและอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมไม่ให้เสื่อมสลายไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาการสร้างเอกลักษณ์ การสื่อความหมาย และรูปแบบผลิตภัณฑ์ของลวดลายผ้าไทยทรงดำในอำเภอบางเลนและอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
- (2) เพื่อศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ
- (3) เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำในอำเภอบางเลนและอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- (4) เพื่อทดสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำที่ได้พัฒนาขึ้นโดยศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์และการรับรู้ความหมายของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำในอำเภอบางเลนและอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐมตามแนวคิดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย

1. หมู่บ้านไทยทรงดำในตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. หมู่บ้านไทยทรงดำในตำบลดอนข่อย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ กลุ่มชาวไทยทรงดำในตำบลไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน และตำบลดอนข่อย อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม โดยมุ่งศึกษาที่ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ชาวบ้าน และครูประจำโรงเรียนในพื้นที่ จำนวน 34 คน

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. กลุ่มลูกค้ำเป้าหมายในการศึกษาความต้องการชนิดของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ คือ นักท่องเที่ยวหรือบุคคลที่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ จำนวน 150 คน โดยใช้ในการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. กลุ่มลูกค้ำเป้าหมายในการทดสอบผลิตภัณฑ์ใหม่ (Product Testing) คือ นักท่องเที่ยวหรือบุคคลที่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ จำนวน 100 คน โดยใช้ในการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

3. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบรูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ จำนวน 3 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ จำนวน 1 คน (2) ผู้ผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ จำนวน 1 คน และ (3) นักวิชาการด้านเทคโนโลยีสิ่งทอ จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มชาวไทยทรงดำในอำเภอบางเลนและอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

2. แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาความต้องการชนิดของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. แบบสอบถามที่ใช้ในการทดสอบผลิตภัณฑ์ใหม่ (Product Testing) โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

4. แบบประเมินการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอ โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน หลังจากนั้นจึงการค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีการหาความสอดคล้องภายในด้วยวิธีการสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาความต้องการชนิดของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ เท่ากับ 0.845 และค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ในการทดสอบผลิตภัณฑ์ใหม่ เท่ากับ 0.869

4. ปรับปรุงแบบฉบับสัมภาษณ์และแบบสอบถามให้มีความถูกต้องแล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์เจาะลึก และการสังเกต โดยก่อนการวิเคราะห์จะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาการสร้างเอกลักษณ์และการสื่อความหมายของลวดลายผ้าไทยทรงดำในอำเภอบางเลน และอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม

ผ้าทอและเครื่องแต่งกายของชาวไทยทรงดำถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ ที่มีเอกลักษณ์ในการใช้ผ้าสีดำในการนุ่งห่มทั้งในชีวิตประจำวันและในการประกอบพิธีกรรม จนเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวไทยทรงดำ โดยชาวไทยทรงดำนิยมใช้ผ้าพื้นสีดำทอขึ้นอย่างง่าย ๆ มีสีสันและลวดลายบ้าง ได้แก่ ผ้าซิ่น ผ้าขาวม้า เสื้อน้อย ส้วงก้อม และผ้าเปียว โดยลวดลายของผ้าทอไทยทรงดำที่ปรากฏบนผืนผ้าสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความผูกพัน ตลอดจนความเป็นมาของวัฒนธรรม หรือเหตุการณ์ที่สำคัญๆ ทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิต จึงทำให้ผู้ทอผ้าเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำสิ่งเหล่านั้น มาถ่ายทอดเป็นลวดลายบนผ้าทอไทยทรงดำ โดยผ้าทอของไทยทรงดำมักจะทอเป็นลายขัดธรรมดา ซึ่งจากการศึกษาลวดลายผ้าไทยทรงดำหมู่บ้านไผ่หูช้างและบ้านดอนข่อย พบว่าลวดลายต่างๆ ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีบางลวดลายได้คิดค้นมาใหม่ และมีการปรับประยุกต์เพื่อให้เข้ากับสมัยปัจจุบันมากขึ้นแบ่งได้ 3 ประเภทคือ ลายพืช ลายสัตว์ และลายผสมอื่นๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) ลายพืช คือลวดลายที่ได้แนวคิดจากพืช เป็นการลอกเลียนแบบพืชที่อยู่ใกล้ตัวจะมีลายที่สื่อความหมายถึง ต้นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ หรือผลไม้ เป็นต้น สามารถนำมาเป็นต้นแบบในการสร้างลวดลายผ้าได้ โดยเฉพาะลายแตงโมหรือลายชะโด ถือเป็นลายที่เป็นเอกลักษณ์อันเด่นชัดของชาวไทยทรงดำคือ ผ้าซิ่นลายแตงโม เนื่องจากมีรูปร่างคล้ายกับลายของแตงโม ชาวไทยทรงดำนำลายของผลแตงโมมาทอเป็นลายผ้าตามแนวตั้ง สลับระหว่างผ้าฝ้ายสีครามเข้มกับสีขาวทำให้คนทั่วไปเรียกผ้านี้ว่า “ลายแตงโม” ผ้าซิ่นลายแตงโมนั้นมีความโดดเด่นและไม่ซ้ำแบบใคร ลายแตงโมนี้จะมีหลักในการวางลายคือ ลายที่ 1 จะเป็นเส้นหนา 2 เส้น อยู่ชิดกัน หมายถึง ไทย - ลาว พึ่งน้องกัน ลายที่ 2 เป็นเส้นเล็กเดี่ยว หมายถึง ความเดียวดาย และลายที่ 3 เป็นเส้นหนา 2 เส้น ที่อยู่ห่างกัน หมายถึง ไทย - ลาว ที่แยกจากกัน ซึ่งเส้นหนาทุกเส้นจะมีเส้นเล็กเคียงข้างเสมอ และจำนวนเส้นด้ายสีฟ้าที่มาทอเป็นลายนั้น ประกอบด้วยจำนวนเส้นที่เล็กที่สุดจะประกอบด้วยเส้นด้าย 2 เส้น ส่วนเส้นหนาคู่ที่ชิดกัน ประกอบด้วยเส้นด้าย 15 เส้น และเส้นหนาคู่ที่ห่างกันประกอบด้วยเส้นด้าย 20เส้น ปัจจุบันไม่ได้

เครื่องครัดว่าจะต้องใช้เส้นด้ายตามจำนวนนั้นๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของลูกค้าและช่างทอ เพื่อให้ได้ลายแตงโมที่สวยงาม นอกจากนี้ยังมีลายพืชต่างๆ ที่ชาวไทยทรงดำส่วนใหญ่นิยมนำมาปัก ปะ และขีด เป็นลวดลายที่เสื่อฮี ผ้าคาดอกหรือผ้าเปี้ยว หมอน และย่าม เช่น ลายดอกผักแว่น ลายดอกมะลิ ลายดอกพิกุล ลายดอกแปด ลายดอกจัน ลายชอกูด เป็นต้น

(2) ลายสัตว์ เป็นลายที่ได้แนวคิดมาจากสัตว์ ส่วนมากเป็นลายที่พบเห็นและมีความเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน และสัตว์ในจินตนาการ ลวดลายที่ปรากฏบนผ้าทอของชาวไทยทรงดำ มีความเชื่ออยู่หลายลักษณะ เช่น เชื้อเรื่องบุญคุณ ถิ่นกำเนิด ความยำเกรง ความรัก ความสวยงาม การคุ้มครอง ความคิดถึง อำนาจวาสนา ซึ่งความเชื่อตามลักษณะดังกล่าวสามารถนำมาสร้างสรรค์ลวดลายด้วยวิธีการทอ ปัก ปะ และขีด เพื่อสื่อความหมายถึงเรื่องราวบนผืนผ้า เช่น ลายนาค ลายตานกแก้ว ลายผีเสื้อ และลายม้า เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันลายสัตว์หาดูได้ยาก เพราะไม่มีผู้สืบทอด

(3) ลายผสมอื่นๆ เป็นรูปแบบลายผ้าที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของผู้หญิง เช่น ลายข้าวหลามตัด ลายปราสาท ลายช่อ ลายดอกแปด และอื่นๆ โดยลายดอกแปด เป็นลายที่เกิดจากจินตนาการของชาวไทยทรงดำ โดยอัญเชิญแกนทั้ง 8 องค์ มาประดิษฐ์เป็นลายผ้าประกอบด้วย แกนหลวง แกนสิง แกนแนน แกนชาด แกนบัวกำลาวี แกนแม่มาง แกนนุ่งขาว และแกนบุญ ผู้ใดใช้เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่มลายนี้จะได้รับการดูแลจากแกนเมื่อเสียชีวิตลงวิญญาณจะได้รับความคุ้มครองจากแกน โดยเฉพาะเสื่อฮีที่มีลวดลายดอกแปดโดยใช้ในการคลุมโลงศพ หรือนำมาทำหน้าหมอนเป็นการเย็บปะผ้าสี ส่วนลายข้าวหลามตัด ชาวไทยทรงดำเชื่อว่าลายข้าวหลามตัดคือชนหมากและเขียนหมาก ซึ่งมีลักษณะคล้ายขันหรือพานสำหรับใช้ใส่สิ่งของเพื่อเซ่นไหว้ผีเรือน และประกอบพิธีกรรมต่างๆ เช่น การแต่งงาน การต้อนรับแขก ในส่วนของการสื่อความหมายในการใช้สีในการทอผ้าและประดับตกแต่งของชาวไทยทรงดำ ซึ่งแต่ละสีมีความหมายแตกต่างกัน โดยเฉพาะสีครามเข้ม หรือสีดำซึ่งเป็นสีหลักของผืนผ้าและการใช้งานของชาวไทยทรงดำ โดยสื่อความหมายว่าเกิดจากการเก็บกตที่ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนมาเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

2. การศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ

การพัฒนาผลิตภัณฑ์กับการออกแบบผลิตภัณฑ์จะดำเนินการควบคู่กันไป เป็นการพยายามค้นหาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ หาวิธีแก้ไขหรือคำตอบใหม่ๆ สำหรับปัญหาต่างๆ ที่ต้องอาศัยวิทยาการที่ก้าวหน้า กรรมวิธีการผลิต การเลือกใช้วัสดุและหลักในการออกแบบ เข้าใจการวิเคราะห์ปัญหา การคิดออกแบบสร้างสรรค์ และการแก้ไขปรับปรุงผลิตภัณฑ์

ในลักษณะความหมายของคำว่า ออกแบบผลิตภัณฑ์จะมีอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนของการสร้างสรรค์สิ่งใหม่กับส่วนของการปรับปรุงหรือพัฒนามาจากของเดิม การที่ได้มาซึ่งรูปทรงของผลิตภัณฑ์ในส่วนหนึ่งก็จะได้นวนความคิดมาจากแบบเดิมแล้วนำมาพัฒนาให้เข้ากับบทบาทของสังคมยุคใหม่และค่านิยมในการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยแบบของผลิตภัณฑ์จะแบ่งออกเป็น 5 แบบดังนี้

(1) แบบโบราณ คือ การออกแบบโดยยึดแบบของเดิมที่มีมาตั้งแต่รุ่นเก่าหรือโบราณ จุดประสงค์ก็อาจจะมุ่งกลุ่มเป้าหมายไปที่กลุ่มอนุรักษ์นิยม หรือใช้ประกอบตกแต่งสภาพแวดล้อมให้มีความสัมพันธ์เข้ากันได้

เช่น เครื่องเรือน กรอบกระจก โทรศัพท์ เป็นต้น ที่มีการผลิตขึ้นมาใหม่ แต่ยังคงยึดแบบอย่างโบราณ ก็เพื่อตกแต่งภายในบ้านให้มีลักษณะการตกแต่งห้องแบบโบราณเพื่อให้เกิดความกลมกลืนกัน

(2) แบบอมตะ คือ การออกแบบที่ยึดความพอดีระหว่างความเก่ากับความล้ำยุค รูปร่างดูแล้วไม่เก่าและไม่ใหม่เหมาะสมกับทุกยุค โดยดูแล้วไม่ล้าสมัย การออกแบบลักษณะนี้จะต้องพิจารณาเวลาเป็นสิ่งสำคัญ ออกแบบไม่ให้อายุหรือหิวหาวมากในยุคนั้น เพราะเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปก็จะเป็นที่นิยมหรือล้าสมัยได้เร็ว

(3) แบบร่วมสมัย คือ การออกแบบที่ประสานกันระหว่างความล้ำสมัยหรือแบบเก่าผสมกันกับแบบที่ทันสมัย คือ ใช้ 2 ยุคสมัยนี้มาประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ถือว่าเป็นงานสมัยใหม่หรืองานปัจจุบัน ลักษณะของเก่าที่นำมาอาจจะเป็นวัสดุ วิธีผลิต หรือรูปแบบดังนี้

- วัสดุ เช่น นำผ้าทอโบราณมาออกแบบตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าสมัยปัจจุบัน
- วิธีผลิต เช่น เครื่องปั้นดินเผา หรืองานหวาย นำมาออกแบบรูปทรงที่ทันสมัยเข้ากับปัจจุบัน
- รูปแบบ เช่น ยึดรูปทรงแบบเก่ามาประยุกต์ใช้กับวัสดุสังเคราะห์สมัยใหม่

(4) แบบทันสมัย คือ การออกแบบที่เข้ากันกับยุคสมัยนั้นๆ โดยค่อนข้างเป็นไปในลักษณะของสมัยปัจจุบัน ดูทันสมัยหรือตามสมัยนิยม แบบจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามความต้องการของตลาดและค่านิยมของยุคนั้น ซึ่งเมื่อเลยยุคสมัยหรือความนิยมไปแล้ว แบบจะดูล้าสมัย ผลิตภัณฑ์ที่นิยมออกแบบลักษณะนี้ส่วนมากจะเป็นผลิตภัณฑ์อุปโภคสำหรับคนทั่วไป เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์ในครัวเรือน หรือผลิตภัณฑ์เสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น

(5) แบบล้ำยุค คือ การออกแบบในลักษณะเป็นความก้าวหน้าของรูปแบบหรือวัสดุออกแบบเพื่ออนาคตข้างหน้า โดยพิจารณาวิเคราะห์ข้อมูลที่น่าจะเป็นไปได้สำหรับอนาคต รูปแบบอาจจะหนีความจำเจ ความเคยชินต่อสายตาในยุคใหม่นี้ไป ซึ่งบุคคลในยุคนี้อาจจะยังไม่เคยชินและดูไม่ออกกว่าเป็นรูปทรงใดหรือผลิตภัณฑ์อะไร

เรื่องของลักษณะแบบของผลิตภัณฑ์ทั้ง 5 แบบนี้ มิใช่แบบใดแบบหนึ่งเหมาะสมหรือแบบใดแบบหนึ่งไม่ดี ไม่เหมาะสม การที่นักออกแบบจะทำการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นลักษณะแบบใดนั้นก็ย่อมจะต้องศึกษาปัจจัยต่างๆ ประกอบมากมาย เช่น ชนิด ประเภทของผลิตภัณฑ์ กลุ่มเป้าหมาย ค่านิยม การดำรงชีพในสังคม และการตลาดสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เป็นต้น โดยในการออกแบบเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำนั้น อันดับแรกผู้ออกแบบต้องคำนึงถึงหลักการออกแบบโดยทั่วไปที่สำคัญคือ ประโยชน์ใช้สอย (Function) ซึ่งต้องพิจารณาทั้งในส่วนของประโยชน์ใช้สอยด้านจิตใจ (Psychological Function) โดยการทำให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายเกิดความพึงพอใจหรือถูกใจ เช่น การมีลวดลายสีสันทที่สะดุดตาน่าสนใจ มีมูลค่ามากกว่าราคาที่ตั้งไว้ และดูดีมีระดับ เป็นสัญลักษณ์แสดงภาพพจน์ของความเป็นฐานะ และประโยชน์ใช้สอยทางกายภาพ (Practical Function) ซึ่งเป็นประโยชน์ใช้สอยโดยตรงต่อผู้ใช้ สามารถจับต้องใช้งานได้ตามที่กำหนดไว้ อีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญที่นักออกแบบจะต้องคำนึงถึงคือ การคงเอกลักษณ์และการสื่อความหมายของลวดลายและสีสันทต่างๆ ตามความเชื่อของชาวไทยทรงดำ เนื่องจากลายผ้าไทยทรงดำมีลายต่างๆ ไม่มาก และมีการใช้สีสันทที่จำกัด การ

ออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำจึงต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ โดยเฉพาะในเรื่องของการคงเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำและความแตกต่างของวัฒนธรรมความเชื่อของแต่ละพื้นที่ๆ ที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้ออกแบบจึงควรมีการศึกษาในเรื่องรายละเอียดของลวดลายแต่ละลายว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีความเชื่ออย่างไร สื่อความหมายว่าอย่างไร และใช้ในโอกาสใด ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาในเรื่องของการนำลวดลายที่ใช้ในโอกาสต่างกัน เช่น งานมงคล และงานอวมงคล มาอยู่ในผลิตภัณฑ์ชิ้นเดียวกัน

3. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากผลการศึกษาถึงความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายใน 5 พื้นที่ พบว่ากลุ่มลูกค้าเป้าหมายส่วนใหญ่เห็นว่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำส่วนใหญ่มีปัญหาดังนี้ (1) สถานที่จำหน่ายอยู่ห่างไกล (2) มีสินค้ามีให้เลือกน้อยชนิด (3) รูปแบบ/รูปทรงไม่ทันสมัย (4) ประโยชน์ใช้สอยที่น้อย (5) ราคาไม่เหมาะสม และ (6) ดูแลรักษายาก โดยกลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำสูงสุด 5 ลำดับแรกได้แก่ (1) หมอนอิง (2) ก่องกระดาศทึชชู (3) กระเป๋าสตรี (4) เสื้อ และ (5) กางเกง ในส่วนของระดับราคาของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำที่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายต้องการมากที่สุดคือ 201 - 300 บาทต่อชิ้น หลังจากนั้นคณะผู้วิจัยจึงดำเนินการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ โดยได้ออกแบบผลิตภัณฑ์ทั้งสิ้น 4 ชนิด ตามที่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายต้องการดังนี้ 1) หมอนอิง 2) ก่องกระดาศทึชชู 3) กระเป๋าสตรี และ 4) เสื้อผ้า รายละเอียดดังภาพที่ 1 โดยจะออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ปรับปรุงใหม่ (Modified Product) ซึ่งหมายถึง ผลิตภัณฑ์เดิมที่มีการปรับปรุงในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ทำให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ออกสู่ตลาดอีกครั้ง และมีแนวคิดการออกแบบผลิตภัณฑ์แบบทันสมัย คือ การออกแบบที่เข้ากับยุคสมัยนั้นๆ โดยค่อนข้างเป็นไปในลักษณะของสมัยปัจจุบัน ดูทันสมัยหรือตามสมัยนิยม โดยคณะผู้วิจัยได้นำลวดลายการทอและการปักที่โดดเด่นของชาวไทยทรงดำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ ลวดลายหลักที่นำใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์คือ ลายดอกพรม ลายขอกูด และลายดอกมะลิ โดยนำลวดลายดังกล่าวมาประยุกต์ใหม่ ให้มีความทันสมัยขึ้น แต่ยังคงเอกลักษณ์และการสื่อความหมายเดิมไว้

ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำที่คณะผู้วิจัยได้ออกแบบขึ้น

(1) หมอนอิง

(2) กล่องกระดาษทิชชู

(3) กระเป๋าสตรี

(4) เสื้อผ้า

4. การทดสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำที่ได้พัฒนาขึ้นโดยศึกษาความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ การรับรู้เอกลักษณ์ และการรับรู้ความหมายของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายและผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ประเภทกล่องกระดาษทิชชูแบบที่ 3 มากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12) รองลงมาคือ กระเป๋าสตรีแบบที่ 2 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05) และกระเป๋าสตรีแบบที่ 3 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02) และหากพิจารณาถึงร้อยละของความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ทั้ง 4 ประเภทของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการในการซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทกล่องกระดาษทิชชูแบบที่

3 มากที่สุด (ร้อยละ 39.00) รองลงมาคือ กระเป๋าสตริแบบที่ 2 (ร้อยละ 38.00) และกล่องกระดาษทิชชูแบบที่ 2 (ร้อยละ 34.00)

ในส่วนของการความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อผลิตภัณฑ์พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋าสตริแบบที่ 3 มากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72) รองลงมาคือ กล่องกระดาษทิชชูแบบที่ 4 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50) และกล่องกระดาษทิชชูแบบที่ 1 (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44)

ในส่วนของการศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์และการรับรู้ความหมายของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย และการตรวจสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำโดยผู้เชี่ยวชาญได้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ดังนี้

(1) หมอนอิง ในส่วนของหมอนอิงนั้นทั้งกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องของประโยชน์ใช้สอยซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และในส่วนของผู้เชี่ยวชาญนั้นให้ความสำคัญกับการลดทอนและสีสันทันที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำได้ดี ซึ่งเน้นผลิตภัณฑ์ที่มีสีน้ำเงิน ขาว และดำ โดยรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ หมอนอิงแบบที่ 1 และแบบที่ 2 โดยเป็นรูปแบบที่ทั้งกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจมากที่สุด

(2) กล่องกระดาษทิชชู ในส่วนของกล่องกระดาษทิชชูนั้นทั้งกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องของประโยชน์ใช้สอยซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายเช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์ประเภทหมอนอิง โดยรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือ กล่องกระดาษทิชชูแบบที่ 1 แบบที่ 3 และแบบที่ 4 โดยกล่องกระดาษทิชชูแบบที่ 1 นั้นผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ามีการปรับที่ค่อนข้างแปลกตาน่าสนใจ ส่วนแบบที่ 3 แม้ว่ารูปร่างจะค่อนข้างธรรมดา เป็นแบบเดิมๆ ที่มีอยู่ทั่วไป แต่เป็นรูปแบบที่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายให้ความสนใจมากที่สุด ในส่วนของแบบที่ 4 นั้นมีลักษณะเด่นคือลดทอนและสีสันทันแสดงออกถึงความเป็นไทยทรงดำได้ดี

(3) กระเป๋าสตริ ในส่วนของกระเป๋าสตรินั้นกลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีความพึงพอใจในกระเป๋าสตริแบบที่ 2 และแบบที่ 3 มากที่สุด ซึ่งก็สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นว่าเป็นรูปแบบที่มีรูปทรงดูดี สวยงาม และดูเหมาะสม จัดลดทอนและสีสันทันได้กลมกลืน เหมาะสมดีมาก ดูแล้วน่าใช้ มีความเป็นไทยทรงดำอยู่ครบถ้วน

ในส่วนของผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินผลิตภัณฑ์เหล่านั้น เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความเฉพาะตัวมาก ขึ้นอยู่กับยุคสมัยสูง จึงไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงไม่เหมาะที่จะทำการผลิตเพื่อขายแก่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายโดยทั่วไป

ซึ่งสามารถแสดงรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ตามความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมตามความคิดเห็นของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและผู้เชี่ยวชาญ

ประเภทผลิตภัณฑ์	รูปแบบที่มีความเหมาะสมตามความคิดเห็นของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและผู้เชี่ยวชาญ		
(1) หมอนอิง	<p>แบบที่ 1</p> 	<p>แบบที่ 2</p> 	
(2) กล่องกระดาษทิชชู	<p>แบบที่ 1</p> 	<p>แบบที่ 3</p> 	<p>แบบที่ 4</p>
(3) กระเป๋าสตรี	<p>แบบที่ 2</p> 	<p>แบบที่ 3</p> 	

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าลวดลายของผ้าทอไทยทรงดำที่ปรากฏบนผืนผ้าสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความผูกพัน ตลอดจนความเป็นมาของวัฒนธรรม หรือเหตุการณ์ที่สำคัญๆ ทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิต จึงทำให้ผู้ทอผ้าเกิดแรงบันดาลใจที่จะนำสิ่งเหล่านั้น มาถ่ายทอดเป็นลวดลายบนผ้าทอไทยทรงดำ ซึ่งลวดลายผ้าไทยทรงดำหมู่บ้านไผ่หูช้างและบ้านดอนข่อย พบว่า ลวดลายต่างๆ ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษและมีบางลวดลายได้คิดค้นมาใหม่ และมีการปรับปรุงประยุกต์เพื่อให้เข้ากับสมัยปัจจุบันมากขึ้นแบ่งได้ 3 ประเภทคือ ลายพืช ลายสัตว์ และลายผสมอื่นๆ นั้น ซึ่งสอดคล้องกับ บุญเสริม ตินตะสุวรรณ (2545) ที่ได้ศึกษาลวดลายผ้าและเครื่องนุ่งห่มของชุมชนไทยทรงดำ ที่พบว่าโดยทั่วไปมีจำนวน 5 ลาย คือ ลายพันธุ์พฤกษา ลายสัตว์ ลายเครื่องมือเครื่องใช้ ลายของสถานที่และสิ่งของ และลายเบ็ดเตล็ด ในส่วนของลวดลายผ้าไทยทรงดำหมู่บ้านไผ่หูช้างและบ้านดอนข่อยที่พบในปัจจุบันจะมีเพียงบางลวดลายเท่านั้น ส่วนใหญ่จะเป็นลายพืชซึ่งเป็นการลอกเลียนแบบพืชที่อยู่ใกล้ตัวจะมีลายที่สื่อความหมายถึง ต้นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ หรือ

ผลไม้ เป็นต้น สามารถนำมาเป็นต้นแบบในการสร้างลวดลายผ้าได้ โดยเฉพาะลายแตงโมหรือลายชะโด ถือเป็นลายที่เป็นเอกลักษณ์อันเด่นชัดของชาวไทยทรง

ในส่วนของการสื่อความหมายในการใช้สีในการทอผ้าและประดับตกแต่งของชาวไทยทรงดำ กลุ่มทอผ้าหมู่บ้านไผ่หูช้างและบ้านดอนทองมีการทอผ้าหลายชนิด เช่น ผ้าลายแตงโม ผ้าลายแตงโมสอดดินเงินหรือดินทอง ผ้ามัดหมี่ ผ้าขาวม้า ผ้าพื้นสีต่างๆ ซึ่งแต่ละสีมีความหมายและความเชื่อที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะสีคราม ซึ่งเป็นสีที่ชาวไทยทรงดำใช้เป็นสีหลักในพื้นที่ส่วนใหญ่ของผืนผ้า โดยมีความเชื่อว่าจะเกิดจากการเก็บกตทางอารมณ์ของผู้ย้อมโดยแสดงความรู้สึกออกมาทางผืนผ้า ซึ่งหมายถึง ความเดียดายของกลุ่มชนไทยทรงดำที่ต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเมืองนอนจนกลายเป็นชนกลุ่มน้อยของประเทศไทยซึ่งสอดคล้องกับ บุญเสริม ดินตะสุวรรณ (2545) ได้ศึกษาถึงสีที่เกี่ยวกับความเชื่อของชาวไทยทรงดำมี 6 สี และสอดคล้องกับ กิตติพัฒน์ นนทปัทมศุล (2550) ที่ได้อธิบายถึงหลักการสำคัญ 1 ประการของปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์อันประกอบด้วย 1. มนุษย์มีพฤติกรรมกระทำต่อสิ่งต่างๆ ขึ้นอยู่กับ “การให้ความหมาย” ของสิ่งนั้น 2. การให้ความหมายของวัตถุหรือสิ่งต่างๆ ของมนุษย์เป็นการกระทำผ่าน “สัญลักษณ์” และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง 3. การอธิบายให้ความหมายต่อสิ่งใดๆ นั้นเป็นผลผลิตอันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ในสังคม จะเห็นว่าการให้ความหมายของสีตามความเชื่อของชาวไทยทรงดำนั้นก็มาจากพฤติกรรมของชาวไทยทรงดำที่มีต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว โดยการอธิบายความหมายของลวดลายและสีของผ้าทอไทยทรงดำล้วนมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของชาวไทยทรงดำในสังคมนั้นเอง

สำหรับการทอผ้าในอดีตพบว่าภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำหมู่บ้านไผ่หูช้างและบ้านดอนข่อยมีกระบวนการและขั้นตอนอย่างครบวงจรตั้งแต่การปลูกฝ้าย การเก็บดอกฝ้าย แล้วนำมาสู่กระบวนการทำเส้นด้ายแต่ในปัจจุบันเนื่องจากมีเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเข้ามา ทำให้ลดขั้นตอนการผลิตเส้นใยจากฝ้าย โดยหันมาใช้เส้นใยจากโรงงานอุตสาหกรรม หรือเส้นไหมประดิษฐ์ในการทอผ้าแทนโดยไหมประดิษฐ์ซื้อมาจากบ้านหนองขาว จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสอดคล้องกับ ฤชอรุณ แซ่โกย (2544) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับอาชีพการทอผ้าที่เอวของชนเผ่ากระเหรี่ยง จังหวัดลำพูน พบว่ากระบวนการทอผ้าและแนวทางการออกแบบลวดลายผ้าที่เอวของชนเผ่ากระเหรี่ยงในอดีตเป็นกระบวนการที่ง่ายๆ ฟังฟังธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวทั้งในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์ในการทอ และกระบวนการในการพัฒนาคุณภาพของเส้นใย รวมทั้งลวดลายผ้าที่ออกแบบมีจุดมุ่งหมายของการทอผ้าเพื่อใช้ในครัวเรือน สำหรับการทอผ้าในปัจจุบันนั้นยังคงใช้กระบวนการแบบดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นการจัดหาวัสดุโดยการซื้อแทนการจัดทำขึ้นใช้เอง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์กับการออกแบบผลิตภัณฑ์จะดำเนินการควบคู่กันไปเป็นการพยายามค้นหาสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ทาวิธีแก้ไขหรือคำตอบใหม่ๆ สำหรับปัญหาต่างๆ ที่ต้องอาศัยวิทยาการที่ก้าวหน้า กรรมวิธีการผลิต การเลือกใช้วัสดุและหลักในการออกแบบ เข้าใจการวิเคราะห์ปัญหา การคิดออกแบบสร้างสรรค์ และการแก้ไขปรับปรุงผลิตภัณฑ์ โดยมีหลักการในออกแบบผลิตภัณฑ์ดังนี้ 1) หน้าที่ของการนำไปใช้ (Function) 2) การประหยัด (Economy) 3) ความทนทาน (Durability) 4) วัสดุ (Material) 5) โครงสร้าง (Construction) 6) ความสวยงาม (Beauty) 7) ลักษณะเด่นพิเศษเฉพาะอย่าง (Personality) ซึ่งสอดคล้องกับ สิริพิชญ์ วรรณภาส (2551) ที่ได้ศึกษาถึงปัญหาของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทผ้าฝ้ายและ

ผลิตภัณฑ์ผ้า ที่พบปัญหาสำคัญคือ 1) ปัญหาด้านวัตถุดิบ 2) ปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ 3) ปัญหาการออกแบบและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ 4) ปัญหาการบริหารจัดการและการตลาด 5) ปัญหาด้านการวิจัยและพัฒนา 6) ปัญหาองค์ความรู้และนวัตกรรม 7) ปัญหาการถ่ายทอดเทคโนโลยีการฝึกอบรม ดังนั้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์อื่นๆ จากผ้าทอไทยทรงดำก็ต้องคำนึงถึงหลักการในการออกแบบผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาของผลิตภัณฑ์ลงไป

3. จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มลูกค้าเป้าหมายส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำในภาพรวมในระดับมาก และมีความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำสูงสุด 5 ลำดับแรกได้แก่ (1) หมอนอิง (2) กล่องกระดาศทิชชู (3) กระเป๋าสตรี (4) เสื้อ และ (5) กางเกง ในส่วนของระดับราคาของผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำที่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายต้องการมากที่สุดคือ 201 - 300 บาทต่อชิ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยอีกส่วนที่พบว่าปัจจัยที่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายใช้ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำ คือ ประโยชน์ใช้สอย ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ทั้ง 5 ชนิดดังกล่าว เป็นผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายสามารถใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ โดยผู้วิจัยได้นำลวดลายการทอและการปักที่โดดเด่นของชาวไทยทรงดำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ลวดลายหลักที่นำไปใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์คือ ลายดอกพรม ลายขอกูด และลายดอกมะลิ โดยนำลวดลายดังกล่าวมาประยุกต์ใหม่ ให้มีความทันสมัยขึ้น แต่ยังคงเอกลักษณ์และการสื่อความหมายเดิมไว้ ซึ่งสอดคล้องกับศุภชัย สิงห์ยะบุศย์ (2547) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมผ้าทอพื้นบ้านสู่ระบบอุตสาหกรรมสินค้าชุมชน: ศึกษากรณีกลุ่มแม่บ้านเพิ่มพูนทรัพย์ ตำบลนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบว่าการพัฒนาผ้าทอพื้นบ้านของชุมชนเครือข่าย เพื่อเป็นวัตถุดิบในการรองรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ ที่ถูกออกแบบบนพื้นฐานการวิจัยตลาดและศักยภาพของกลุ่ม ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ตามที่ต้องการและยังได้พัฒนาผ้าทอพื้นบ้าน จากแบบดั้งเดิมสู่รูปแบบเชิงประยุกต์ ซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาดมากยิ่งขึ้น

4. จากผลการทดสอบแนวคิดผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำที่ได้พัฒนาขึ้นโดยศึกษาการรับรู้เอกลักษณ์และการรับรู้ความหมายของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ประเภทกล่องกระดาศทิชชูแบบที่ 3 มากที่สุด รองลงมาคือ กระเป๋าสตรีแบบที่ 2 และกระเป๋าสตรีแบบที่ 3 และหากพิจารณาถึงร้อยละของความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์ทั้ง 4 ประเภทของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการในการซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทกล่องกระดาศทิชชูแบบที่ 3 มากที่สุด รองลงมาคือ กระเป๋าสตรีแบบที่ 2 และกล่องกระดาศทิชชูแบบที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับ กานต์ธิดา ไชยมา (2550) ที่ได้ศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม พบว่าผู้บริโภคมีความต้องการผลิตภัณฑ์หัตถกรรมที่ทำจากผ้าม่อฮ่อม ทั้ง 3 ชนิด คือ กระเป๋าสตรี หมอนอิง และที่รองจาน เมื่อจัดทำเป็นผลิตภัณฑ์ ชนิดละ 3 รูปแบบนำไปศึกษาความพึงพอใจ พบว่ากระเป๋าสตรีรูปทรงสี่เหลี่ยมตกแต่งโดยใช้เศษผ้าม่อฮ่อมที่เหลือจากการตัดเย็บตัดเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมเล็กๆ และใช้เทคนิคการปะติดเป็นลวดลายลงบนชิ้นกระเป๋าทองสองด้าน สายกระเป๋าส่งตกแต่งโดยใช้สายหนัง และมีการใช้เม็ดไม้ กระดุมกะลา ลูกเต๋อย ปักตกแต่ง มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าลวดลายการทอผ้าไทยทรงดำบางลวดลายในปัจจุบันหาได้ยาก เพราะไม่มีผู้สืบทอดรุ่นใหม่ ๆ นั้น จึงควรมีการสร้างผู้สืบทอดรุ่นใหม่ ๆ ให้มีจิตสำนึกในคุณค่าของผ้าทอไทยทรงดำลวดลายต่างๆ เช่น การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้นักเรียนในพื้นที่ได้เรียนรู้วัฒนธรรมผ้าทอไทยทรงดำ เรียนรู้การทอผ้าไทยทรงดำ เพื่อจะได้เป็นกระบวนการสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำต่อไป

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าไม่มีการทอผ้าไทยทรงดำในลวดลายบางลวดลาย จึงควรมีการส่งเสริมการฟื้นฟูการทอผ้าไทยทรงดำลวดลายโบราณในเชิงอนุรักษ์ โดยเชื่อมโยงเครือข่ายของชาวไทยทรงดำในจังหวัดต่างๆ มาร่วมมือกันฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบทอดลวดลายดั้งเดิมเหล่านั้นต่อไป

3. จากผลการวิจัยที่พบว่ากลุ่มลูกค้าเป้าหมายเห็นว่าผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำส่วนใหญ่มีปัญหาที่สำคัญคือ สถานที่จำหน่ายอยู่ห่างไกล มีสินค้าให้เลือกน้อยชนิด และรูปแบบ/รูปทรงไม่ทันสมัยนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำไปสู่ช่องทางใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย เช่น งานแสดงสินค้าต่างๆ ในเขตเมือง อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4. จากผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยสำคัญที่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายใช้ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์คือ ประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำควรเน้นกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ใช้สอยโดยตรงต่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย เช่น หมอนอิง กระเป๋า อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ และควรหลีกเลี่ยงผลิตภัณฑ์ที่มีความเฉพาะตัวและขึ้นอยู่กับการสนิมนิยม เช่น เสื้อผ้า

5. ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยทรงดำควรคำนึงถึงความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และให้ความสำคัญกับการสื่อความหมายและการคงเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำด้วย เพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งและการต่อต้านผลิตภัณฑ์ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ลวดลายและสีสันทันที่ขัดแย้งกับความเชื่อและการสื่อความหมายของชาวไทยทรงดำ

6. ควรมีการส่งเสริมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากผ้าทอไทยทรงดำอย่างต่อเนื่อง โดยการสนับสนุนในเรื่องการฝึกอบรมจากหน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา รวมทั้งองค์กรเอกชน เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีความสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ผลิตภัณฑ์ผ้าทอไทยทรงดำ และสามารถสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้กับชาวไทยทรงดำ

7. ควรมีการศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ผ้าทอไทยทรงดำไว้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะข้อมูลตัวอย่างผ้าให้มีรูปแบบเป็นเอกสาร หนังสือ ตำรา อันจะเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและสะดวกต่อการศึกษาต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มทอผ้าไทยทรงดำ เพื่อการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ จากผ้าทอไทยทรงดำ การอนุรักษ์และสืบสานผ้าทอไทยทรงดำอย่างต่อเนื่อง

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนในอนาคต เพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่ในชุมชนเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไทยทรงดำ เพื่อการสืบทอดวัฒนธรรมให้ดำรงคงอยู่สืบต่อไป

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำในจังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นช่องทางในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีและวิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำ อีกทั้งยังเป็นช่องทางในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไทยทรงดำอีกด้วย

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตราสินค้าของกลุ่มผ้าทอไทยทรงดำ เพื่อสร้างเอกลักษณ์ การยอมรับจากตลาด และมาตรฐานสินค้า และก็เป็นแนวทางในการขยายธุรกิจของกลุ่มผ้าทอไทยทรงดำในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กานต์ธิดา ไชยมา. (2550). **รูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจากผ้าม่อฮ่อม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กิติพัฒน์ นนทปัทมกุล. (2550). **การวิจัยเชิงคุณภาพในสวัสดิการสังคม: แนวคิดและวิธีการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญเสริม ดินตะสุวรรณ. (2545). **ศึกษาผ้าและเครื่องนุ่งห่มของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรังอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฤชอร แซ่โกย. (2544). **อาชีพการทอผ้าที่เอวของชนเผ่ากะเหรี่ยงบ้านพระบาทห้วยต้ม อำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศุภชัย สิงห์ยะบุศย์. (2547). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัฒนธรรมผ้าทอพื้นบ้านสู่ระบบอุตสาหกรรมสินค้าชุมชน: ศึกษากรณีกลุ่มแม่บ้านเพิ่มพูนทรัพย์ ตำบลนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม**.

สิริพิชญ์ วรรณภาส. (2551). **เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.